

Zwitserland, 1957

Op een ijskoude, zonnige ochtend was Otto Frank met zijn echtgenote Elfriede op weg naar het dorp Bürgenstock, waar ze zouden lunchen met een jonge filmster. Het zou geen alledaagse ontmoeting worden. Hoe vaak immers vraagt een vader aan een beroemde actrice om de rol van zijn overleden dochter te vertolken in de verfilming van haar dagboek? Dat dagboek was over de hele wereld bekend en de film zou weleens een immens publiek kunnen trekken. Geen wonder dat zowel de vader als de jonge filmster nerveus was.

Otto Frank was van nature al niet zo'n rustige man. Hoewel hij in levenden lijve en op beeld (hij werd geregeld gefotografeerd en gefilmd) overkwam als een beheerste, fiere man, had hij last van zenuwen. Dat hij al ruim twee uur met zijn nieuwe zwarte Citroën op licht besneeuwde, beijzelde wegen reed, hielp niet bepaald. Elfriede en hij kwamen die ochtend uit Basel. Ze waren voor dag en dauw vertrokken, wat overdreven vroeg had geleken, maar eenmaal van de autosnelweg af kwamen ze maar traag vooruit. De laatste kilometers hadden hen langs de oever van het

Vierwoudstrekenmeer gevoerd en nu kwam er een korte maar bijzonder steile weg bergop. Het zweet stond hem in de oksels. Elfriede had honderduit zitten kletsen, maar nu verzocht hij haar op milde toon om stil te zijn. Hij stak een sigaret op, hoewel hij gezworen had dat hij achter het stuur niet meer zou roken.

* * *

Audrey Hepburn stond op de uitkijk bij het raam van haar chalet. Ze droeg een zwarte rolkraagtrui en een broek met rechte pijpen. Het donkere haar was ter hoogte van haar kin chic naar binnen gekruld. Ze had iets voornaams, maar leek nog erg jeugdig; ze kon doorgaan voor een meisje dat aan de universiteit studeerde tot ze daar een veelbelovende jongeman aan de haak zou slaan. In werkelijkheid was de jonge filmster al getrouwd, en ook niet meer zó jong. Audrey en de dochter van Otto Frank waren allebei in de lente van negentien negenentwintig geboren. Anne Frank lag nu in de koude grond en zou eeuwig vijftien blijven, maar Audrey was inmiddels achtentwintig. Eigenlijk te oud om een tiener te spelen, maar met haar jongensachtige figuur kon dat nog net, als je haar een eenvoudige katoenen jurk met een witte kraag en platte veter-schoenen met witte sokken aan zou trekken. Otto Frank beweerde (hij had jeugdfoto's van haar bestudeerd) dat Audrey als kind sterk op zijn dochter had geleken, en hij had haar foto's van Anne gestuurd. Zelf zag ze de gelijkenis niet zo. Ze hadden dezelfde grote hazelnootbruine ogen, dat was waar, dezelfde spichtige benen en hetzelfde dikke,

donkerbruine haar, maar daar hield de vergelijking op.

Wachtend en rusteloos, met een sigaret tussen haar vinger toppen, deed Audrey een paar diepe pliés. Het korte haar, de prille boezem: ze wist dat ze de enige nimf was in een filmwereld vol platinablonde en roodharige diva's met volle borsten en heupen. *Nee, ze zou geen slechte Anne zijn.*

Die nacht was ze opgeschrokken uit een droom en nu, terwijl ze hardnekkig haar balletoefening deed, kwamen de schimmen haar weer voor de geest. Ze verjoeg ze, streng, gaf ze bij bewustzijn nooit de kans om haar gedachten te beheersen. Het was een droom die geregeld terugkwam als ze zich, diep in slaap en weerloos, wel moest overgeven aan haar herinneringen. Die nacht was ze op haar blote voeten naar de woonkamer gekomen en had daar met een plaid om haar schouders bij het uitdovende vuur gezeten. Het vuur in de haard en de plankenvloer onder haar voeten gaven haar een gevoel van geborgenheid. Hier was ze veilig, bij Mel, in het chalet dat ze met de gage van haar filmwerk had gekocht.

Toch wilde het verleden haar niet loslaten: Otto Frank was naar haar op weg. Ze opende het raam, ademde de vrieskou diep in. De dunne laag sneeuw parelde in het zonlicht en het dorp beneden leek volkomen verstild; het meer melkblauw en rimpelloos.

'*Darling*, alsjeblieft.' Mel zat bij de haard en keek op van zijn script. 'Het is koud zo.'

Een tikkeltje geïrriteerd sloot ze het raam en duwde haar sigaret uit op een bordje. Nou, vooruit dan, koffiebonen in de molen, en Beate, de meid, helpen bij het klaarmaken van de broodmaaltijd. Zo nu en dan keek ze door het raam.

Een zwarte Citroën, had meneer Frank gezegd. Hoewel ze had aangeboden hem in Bazel te ontmoeten, had hij erop gestaan om naar Bürgenstock te komen.

‘Het schijnt daar zo mooi te zijn,’ had hij gezegd, alsof het om een uitje ging.

In de woonkamer was het behaaglijk, het rook er naar droog hout op het vuur, naar een zuurdesembrood dat net uit de oven kwam. Het dagboek van Anne lag in de slaapkamer, op haar nachtkastje. Die ochtend had ze het uit de linnenkist gehaald, waar het helemaal op de bodem had gelegen, verborgen onder een stapel flanellen lakens. Georges Stevens, de producent van de film over Anne, had het haar een paar weken geleden gestuurd en ze had het meteen gelezen. Hérlezen, want twee jaar na de oorlog had haar moeder haar al een exemplaar van het dagboek gegeven. In die tijd had het lezen ervan haar bijna een zenwinzinking bezorgd, en urenlang ontroostbaar snikken, want zij was net als Anne een oorlogskind geweest, dat totaal onwetend, onvoorbereid, onschuldig zoals kinderen dat zijn, ondergedompeld werd in de oorlogsellende. Oorlog had voor kinderen iets van een hinkelspel, waarbij er steeds minder vakken waren waarop je mocht springen: je stond op je ene been en keek rond, wist niet meer waarheen en bleef maar wat staan wiebelen.

Zijzelf was gered, wonderwel. Als Nederland een maand later was bevrijd, was het mogelijk anders afgelopen. Een paar smoezelige, dodelijk vermoeide Engelse soldaten hadden net op tijd haar handen gegrepen.

De Citroën!

‘Mel,’ riep ze, ‘Mel, alsjeblieft, kom, laat me niet alleen opendoen!’

Mel liet lusteloos zijn script zakken en masseerde de huid tussen zijn wenkbrauwen. Hij was al weken bezig met het memoriseren van zijn tekst voor *Fräulein* en deed daar gewichtig over, hoewel het haar geen rol leek waarin hij kon uitblinken. Hij kwam overeind, handen zwaar op de knieën, en knikte haar bemoedigend toe. Ze wou dat ze geen afspraken had vandaag zodat ze met Mel in de sneeuw kon gaan wandelen. Ze kwam immers naar Bûrgenstock om tot rust te komen.

Mel liep samen met haar de gang in en ze deed open: het echtpaar Frank stond voor de deur. Otto Frank was een rijzige man. Dat verbijsterde haar. Hoe kon hij zo aantrekkelijk zijn en zo’n rechte rug hebben na de jaren in het Achterhuis, na Auschwitz en het verlies van zijn vrouw en dochters? Bovendien moest hij toch al achter in de zestig zijn. Ze had verwacht dat hij gebogen zou lopen, doffe ogen en trillende, vlekkerige handen zou hebben. Een ziekelijke teint. Niets van dit alles. Zijn ogen waren levendig en zachtmoedig, en hij had een heldere, lichte huid. Haar aandrang om zich voor hem te verstoppen was meteen verdwenen. Liefst van al had ze zijn handen willen nemen, hem mee naar binnen willen trekken. En, nonsens natuurlijk, ze voelde het sterke verlangen om hem, groot als hij was, in haar armen te sluiten. Om hem wat geluk te bieden, wat blijdschap – hoewel dat misschien woorden waren die je over iemand die zijn hele gezin in de Holocaust had verloren, niet meer kon gebruiken; die een man als hij zelf

misschien nooit meer uitsprak. Althans: zo dacht ze vóór het echtpaar Frank op de bank tegenover Mel en haar had plaatsgenomen. Toen meneer Frank zijn hand op de knie van zijn vrouw legde, kon ze alleen maar tot de conclusie komen dat hij er tevreden uitzag.

Aan tafel at hij met smaak; hij sneed zijn brood met mes en vork zoals dat in Nederland de gewoonte was. Hij glimlachte verontschuldigend naar haar omdat Mel en hij over auto's aan de praat raakten. De man boeide haar. De sereniteit in zijn knappe gelaatstrekken, zijn gevoelige mond. Zijn hele persoon ontroerde haar en ze moest zich een keer omdraaien om haar neus te snuiten. Gelukkig waren Mel en mevrouw Frank er ook.

'Fritzi', had zij zich met een warme glimlach voorgesteld; een pronte, intelligente vrouw, die een jeugdige indruk maakte. Audrey kon zich goed voorstellen dat meneer Frank steun bij haar had gevonden. Hoe zwak voelde ze zich in vergelijking met hen!

Beate had het versgebakken brood op tafel gezet, met zachte geitenkaas hier uit de bergen, en koffie en jam gemaakt van de bramen die Mel en zij deze zomer hadden geplukt. Otto – want zo wilde hij dat ze hem noemde – gaf de voorkeur aan thee. Na het gekeuvel over auto's en het beleefd informeren van de Franks naar haar volgende filmrol (waarbij ze vergaten te vragen naar Mels carrière, wat haar steeds naar hem deed kijken), kwam uiteraard de verfilming van het dagboek ter sprake. En dat zij haar moest spelen: Anne, die zo veel nobeler was dan zichzelf; die dood was, terwijl zij een frivool leven leidde.

‘Het zou een troost voor me zijn,’ zei Otto. ‘Je doet me zo aan haar denken.’

Ze hadden allemaal Engels gesproken, maar nu schakelde hij over op het Nederlands en keek haar indringend aan.

Maar hoe kon ze terugkeren naar die tijd? Naar de oorlog, de steden in het grijs, de honger. Ze boog haar hoofd en trok haar schouders in, mompelde een excuus en liep haastig naar de slaapkamer. Ze moest zich vermannen, want haar herinneringen waren niets tegenover dat wat Otto had meegemaakt. En de nieuwe mevrouw Frank, Fritz; ook zij had met haar gezin in Auschwitz gezeten en had haar man en zoon verloren.

Na de lunch ging ze met het echtpaar op de foto. Otto Frank stond links van haar, Fritz rechts. Ze wist niet goed hoe ze moest kijken. Later, toen de foto's ontwikkeld waren, zou ze verbaasd zijn over het feit dat de Franks zo monter glimlachten, dankbaar voor een mooie dag in de bergen. Zijzelf keek streng en droevig, terwijl ze misschien ook wel had willen glimlachen, maar dat niet gepast had gevonden. De Franks hadden iets spiritueels, alsof ze heen en terug naar de hel waren geweest en door het vuur gelouterd waren.

Mel stelde voor met z'n allen een wandeling te maken. De sneeuw lag niet hoog, maar de pootjes van Mister Famous, Audreys kleine terriër, waren zo kort dat ze hem moest dragen. Het zonlicht was warm, onwaarschijnlijk warm in deze wereld van witte, groene en bruinige tinten. Ze snoof de harsgeur van de naaldbomen op en koos het

pad naar de kapel waar Mel en zij getrouwd waren. Otto Frank kwam naast haar lopen en toen Mister Famous een stukje zelf wilde lopen, bood hij haar zijn arm. Ze vertelde hoe ze tijdens de laatste oorlogswinter op weg naar de kruidenier was, om te zien of daar nog iets eetbaars te kopen viel, toen ze geroepen werd door een Duitse soldaat. Hij had haar op de laadbak van een vrachtwagen geduwd, waar al een paar jonge vrouwen zaten. ‘Waar brengen ze ons naartoe?’ vroeg een meisje met dikke blonde vlechten, dat naast haar op de bank zat – ze schatte haar jonger dan zichzelf, een jaar of veertien. Een wat lompe jonge vrouw op de bank tegenover hen – ze droeg een werkpak en leek een arbeidster of een schoonmaakster – haalde quasi onverschillig haar schouders op. ‘Doodschieten gaan ze ons niet doen. We zullen in de militaire keuken moeten werken.’ Audrey had horen vertellen dat de vrouwelijke keukenhulpjes vaak door de soldaten lastiggevalen werden, en ze werd misselijk van angst. Maar de vrachtwagen was nog niet vertrokken. De chauffeur zat achter het stuur en de soldaat was in een zijstraat verdwenen, waarschijnlijk op zoek naar meer vrouwen. Audrey fluisterde tegen het meisje met de vlechten: ‘Ik ga rennen. Ga je mee?’ Het meisje knikte, met ogen groot van de schrik. ‘Nu!’ De laadbak uit, en rennen dat ze deden. Het was lang geleden, maar ze voelde haar hartslag weer versnellen.

Otto Frank luisterde rustig naar haar – zijn gezicht haast wit van de kou, een zandkleurige vilten gleufhoed diep over zijn kalende hoofd – en begon toen over Anne te vertellen. Schijnbaar had hij daar een grote behoefte aan, want ze hoefde hem niet aan te sporen. Maar goed ook,

want ze zou niet in staat geweest zijn om naar Anne te vragen zonder geëmotioneerd te raken. Toen ze stilhield om Mister Famous weer op te tillen, maakte meneer Frank een manchetknoop aan zijn pols los, schoof de mouwen van zijn jas en overhemd omhoog en toonde haar het getatoeerde nummer op de binnenkant van zijn onderarm. De uitdrukking op zijn gezicht maakte dat ze de tatoeage heel even met haar vingertoppen aanraakte.

Het schemerde al toen Mel en zij de Franks uitzwaaiden. Ze liep nog een paar meter de straat in om de Citroën achter de laatste bocht te zien verdwijnen. *Laat hem los, laat hem los*. Nadien zat ze bij Mel op schoot, ineengedoken als een kind. Ze had het koud. En ze vroeg zich af wat Otto afwist van haar ouders.